

۶۰ /
مرکز مدیریت حوزه علمیه قم

رساله علمی سطح (۳)

موضوع رساله

روش و جایگاه تبلیغ در مذهب بودیسم

استاد راهنما:

حجه الاسلام والمسلمین دکتر محمدجواد رودگر

استاد مشاور:

حضرت آیه الله حاج سیدمجتبی موسوی لاری (دام عزّه)

نگارنده:

طهماسب خاتمی ورنیاب ۱۶۴۵

سال تدوین: ۱۳۸۷

چکیده

از آنجا که تبلیغ، لازمه حفظ و گسترش هر دین و آئین می‌باشد و نیز با توجه به سفرها و ارتباطاتی که اینجانب مستقیم و غیرمستقیم با دین بودا پیدا کردم از باب حس کنجکاوی بر این شدم که بدانم آیین بودا که یک تجربه بشری بوده نه دین توحیدی! چگونه توانسته است ۲۵۰۰ سال بعد از تأسیس خود هنوز هم به صورت یک دین زنده در جهان در کنار ادیان الهی مطرح باشد، بلکه روز به روز به پیروان خود بیفزاید؟ و با توجه به نیاز حوزه مقدسه علمیه به یک روش کاربردی جهت تبلیغ هر چه بهتر معارف ناب اهل بیت (علیهم السلام) در جهان به نظرم رسید «روش و جایگاه تبلیغ در مذهب بودیسم» را به صورت موضوع یک رساله به شورای محترم مدیریت حوزه پیشنهاد نمایم. که الحمدلله این پیشنهاد با عنایت شورای مدیریت پذیرفته شد. پس از تصویب موضوع رساله و سایر موارد مقدماتی با کمک اساتید محترم راهنما و مشاور برای پاسخ به سؤالات اصلی و فرعی زیر شروع به تحقیق کردم:

رمز گسترش بودیسم چیست؟ شیوه‌های تبلیغی بوداییان تا چه حد در گسترش روزافزون دین بودا نقش داشته است؟ آیا همه شیوه‌های تبلیغی آنان مورد تأیید اسلام می‌باشد؟

آیا می‌توان آنان را با همان روش‌ها به اسلام دعوت کرد؟

نقاط قوت آنها چیست؟

نقاط ضعف آنها چیست؟

در این رساله که در دو بخش و چهار فصل تنظیم شده است به سؤالات یاد شده پاسخ داده شده است.

بخش اول رساله که شامل کلیات است به شرح زیر می‌باشد:

- ۱- چیستی تبلیغ
- ۲- چرایی و چگونگی تبلیغ
- ۳- جایگاه تبلیغ در بودیسم
- ۴- پیدایش بودیسم
- ۵- وضعیت هندوستان
- ۶- بودیسم و فرقه‌ها و شاخه‌ها

بخش دوم که مباحث اصلی رساله (بودیسم و تبلیغ) را دربر دارد به شرح زیر

است:

- ۱- نقش تبلیغ در گسترش بودیسم
- ۲- گسترش جغرافیایی و جمعیتی بودیسم
- ۳- پیام‌ها و اهداف اصلی تبلیغ در آیین بودا
- ۴- جاذبه‌های دین بودا
- ۵- عوامل مؤثر در کارایی فعالیت‌های تبلیغاتی بودیسم

در این رساله سعی و تلاش شده علاوه بر روش و شیوه‌های تبلیغی بودیسم به معرفی اجمالی آداب و رسوم، فرقه‌ها و پیام‌های بودا و... پرداخته شود. نکته قابل توجه این که در این رساله که هدف اصلی آن بدست آوردن شیوه‌های تبلیغی بوده بیشتر شکل و صورت آن در نظر بود نه محتوای دین بودا. لذا اشکالاتی که بعضاً به مسائل مطرح شده در این رساله وارد است ما در صدد نقد و بررسی آن بر نیامدیم چون در صدد ورود به بحث مفهومی و محتوایی نبودیم و اگر به مسائلی مانند تناسخ و مراقبه و... اشاره کردیم جهت تبیین هدف تبلیغ در آیین بودا بود و در نتیجه‌گیری پایان‌نامه به نتایج و راه‌کارهای هفتگانه اشاره نمودیم.

ترجمه چکیده به عربی

الدعوة في الديانة البوذية: الاساليب والاهمية

خلاصة

من المعلوم أن الدعوة والتبليغ شرطان مهمان لصيانة ونشر كل دين أو شريعة، وفي ضوء رحلاتي والتعاطي المباشر وغير المباشر مع الديانة البوذية، تولد لدى شعور قوى يعززه حب الاستطلاع في البحث والتقصي عن العوامل التي جعلت هذه الديانة قائمة طيلة ۲۵۰۰ عاماً، خصوصاً إذا علمنا أنها ليست ديانة توحيدية بل من ابتداع البشر، واغرب من ذلك أنها لا تزال تنبض بالحياة والاستمرارية إلى جانب اديان السماوية، بل أن أتباعها يزدادون يوماً بعد آخر. وفي إطار حاجة الحوزة العلمية في قم إلى ابتداع أساليب دعوية جديدة تساهم في الترويج لمعارف أهل البيت (ع) في أرجاء العالم، ارتأيت أن أشرع في هذا البحث وهو بعنوان «الدعوة في الديانة البوذية: اساليب وايهية» لتكون موضوع رسالتي المقدمة إلى هيئة الإدارة في الحوزة العلمية، وقد قوبلت هذه الفكرة والله الحمد بالترحاب والرضا. وبعد الموافقة علي موضوع الرسالة وبقية المستلزمات التمهيدية المتصلة بها، انتقلت إلى مرحلة الآجابة عن الاستفهامات الرئيسية والفرعية العالقة التالية وذلك بمساعدة أساتذتي ايفاضل في الهيئة المشرفة:

ما هو السر وراء انتشار البوذية؟ إلى أي مدى كانت اساليب الدعوية في البوذية مؤثرة في انتشار هذه الديانة؟ وهل أن جميع أساليبهم الدعوية تنسجم مع روح الآسلام وأصوله؟ هل يمكن دعوتهم إلى الآسلام بنفس أساليبهم الدعوية؟ ما هي نقاط القوة في تلك أساليب؟ وأين تكمن نقاط الضعف؟

انتظمت هذه الرسالة في بابين وأربعة فصول، وهي تجيب عن التساؤلات التالية:

الباب الأول: ويشمل قضايا عامة هي كما يلي:

۱. ما هي الدعوة؟
۲. الدعوة: لماذا وكيف؟
۳. موقع الدعوة في البوذية
۴. ظهور البوذية
۵. أوضاع الهندوس

۶. البوذية و فرقتها و تفرعاتها

الباب الثاني ويضم المحاور الرئيسية في الرسالة (البوذية والدعوة) وهي:

۱. دور الدعوة في نشر البوذية

۲. الخريطة الجغرافية والسكانية للبوذية

۳. الرسائل واهداف التي تتوخاها الدعوة في الديانة البوذية

۴. مظاهر الجذب في الديانة البوذية

۵. العوامل المؤثرة في فاعلية النشاطات الدعوية في البوذية

بالإضافة إلى تبين أساليب الدعوية في البوذية، حاولت في هذه الرسالة تقديم نبذة إجمالية عن التقاليد والعادات والسنن والرسائل التي تحملها الديانة البوذية ... إلخ. إلا أن الملاحظة الجديرة بالإشارة هي أنني في هذه الرسالة التي أردت من خلالها تبين أهداف الرئيسية من أساليب الدعوية في البوذية، قد لزمتم ظواهر تلك أساليب ولم أحاول الدخول في جوهر الديانة البوذية، من هنا فإني لن أتجشم عناء الردّ على الاشكالات المثارة حول بعض ما عرض في هذه الرسالة - وبعضها صحيح - ين المقصود من هذا البحث ليس الخوض في تفاصيل الديانة البوذية وجوهرها، وإذا كنا قد ناقشنا موضوعي التناسخ والمراقبة، فإن ذلك لجهة المساعدة في استكشاف أهداف الدعوة في الديانة البوذية. وفي استنتاج البحث أشرنا إلى الحلول السبعة.

فهرست مطالب

.....	پیشگفتار
۳.....	مقدمه
۳.....	تبیین موضوع تحقیق
۳.....	هدف تحقیق
۴.....	روش تحقیق
۴.....	سؤالات اصلی و فرعی تحقیق
۵.....	پیشینه تحقیق
۵.....	بودیسم در یک نگاه
.....	بخش اول
.....	بودیسم، تبلیغ و قلمرو آن
۱۰.....	فصل اول
۱۰.....	چیستی تبلیغ
۱۰.....	تبلیغ در لغت
۱۱.....	تبلیغ در عرف جهانی
۱۲.....	تبلیغ در جهان‌بینی اسلامی و ادیان توحیدی
۱۳.....	چرایی و چگونگی تبلیغ
۱۴.....	نقش تبلیغات باطل
۱۵.....	نظر قرآن درباره نقش تبلیغات باطل
۱۷.....	نقش تبلیغات حق
۱۸.....	دو واقعه تاریخی
۱۹.....	جایگاه تبلیغ در بودیسم
۲۰.....	اولین تبلیغ بودا
۲۱.....	تبلیغ در بستر مرگ
۲۳.....	حاصل بحث فصل اول
۲۴.....	فصل دوم
۲۴.....	پیدایش بودیسم

- ۲۶..... هندوستان قدیم و جدید از حیث آیین‌ها و ادیان
- ۲۷..... مفهوم لغوی دین
- ۲۷..... تعریف دین
- ۲۸..... ادیان و چگونگی شکل‌گیری آن در هند
- ۲۸..... دین ودا مفهوم یکتاپرستی در ریگ‌ودا
- ۳۰..... دین برهمن
- ۳۱..... دین هندو
- ۳۲..... شاخه‌های دین هندو
- ۳۲..... دین جاین یا جین
- ۳۳..... دین بودا
- ۳۴..... چند نکته در مورد دین بودا
- ۳۴..... نکته اول
- ۳۴..... نکته دوم: عبادت و فقه در بودیسم
- ۳۶..... نکته سوم: مراسم دین بودا
- ۳۷..... نکته چهارم: آئین بودا نزد مردم
- ۳۷..... مراسم دینی بودایی
- ۳۷..... ارج نهادن بر مظاهر واقعیت
- ۳۸..... ابراز ارادت بودائیان به چهار موضوع مقدس در قالب نیایش
- ۴۰..... هدیه دعا
- ۴۰..... مراسم سالیانه و آداب زیارت
- ۴۱..... مراسم ویسا
- ۴۱..... مراسم و جشن آلامبانا
- ۴۲..... مراسم سال نو و جشن خرمن
- ۴۲..... مراسم زیارت
- ۴۳..... نکته پنجم: اعیاد مذاهب آئین بودا
- ۴۴..... نکته ششم: تفکر و مراقبه در مذاهب بودا
- ۴۴..... تراودا و مراقبه
- ۴۵..... ذن (ماهایانه) طریق مراقبه
- ۴۶..... واجاریا (تنترا) و مراقبه

۴۷	دین اکبر شاه
۴۹	دین کبیر
۴۹	بودیسم، فرقه‌ها و شاخه‌ها
۵۰	برخی از اختلاف نظرها در فرق دین بودا
۵۱	اشاره‌ای کوتاه به کشورهای پیرو مذاهب بودیسم
۵۲	حاصل بحث بخش اول
		بخش دوم
		بودیسم و تبلیغ
		فصل اول
۵۴	نقش تبلیغ در گسترش بودیسم
۵۴	گستره جغرافیایی و جمعیتی بودیسم
۵۸	بودیسم در کشورها
۵۹	بودیسم در مناطق
۶۲	بودیسم در آسیا
۶۲	بودیسم در اروپا
۶۳	بودیسم در آمریکا و اقیانوسیه
۶۳	بیست کشور اول بودائیان
۶۴	پیام‌ها و اهداف تبلیغ در آیین بودیسم
۶۵	اصول اعتقادی و آموزه‌های اولیه بودا
۶۵	چهار حقیقت عالی یا مقدس
۶۷	راه هشتگانه عالی
۶۹	دوازده حلقه زنجیر علی زندگانی گذشته، حال و آینده انسانها می‌پردازد
۷۰	نتیجه
۷۱	اهداف و مقاصد تبلیغ بودائیان
۷۲	تناسخ
۷۴	نیروانا
۷۴	ابعاد سه گانه نیروانا
۷۵	مقام بودائی و آرمانت
۷۵	راه‌های پیوستن به نیروانا

۷۵.....	شخصی سازی اعتقادات.....
۷۶.....	اژانه مثال و الگوی واقعی.....
۷۶.....	گسترش بی اعتنائی به دنیا.....
۷۷.....	روش تفکر و مراقبه.....
۷۸.....	تبلیغ به صلح جهانی.....
۷۹.....	مدل دین بودا برای صلح جهانی.....
۸۰.....	حاصل بحث فصل اول.....
۸۱.....	فصل دوم
۸۱.....	متد و راه های متداول تبلیغ در مکتب بودیسم.....
۸۴.....	شیوه تبلیغ بودیسم در ایران اسلامی.....
۸۷.....	ویژگی های مبلغین بودائی.....
۸۷.....	جایگاه راهب یا مبلغ آئین بودا.....
۸۸.....	سنگ بنای زندگی رهبانی.....
۸۸.....	اوصاف و وظائف رهرو و راهب از زبان بودا.....
۹۰.....	ویژگی های ضروری مبلغین بودائی.....
۹۱.....	عمل و گرایش به ده دستور.....
۹۱.....	اعتقاد خالص.....
۹۲.....	قوانین انجمن زنان رهرو.....
۹۴.....	رعایت مقررات در خوراک و پوشاک از سوی راهبان.....
۹۵.....	بودیسم و رسانه های امروزی.....
۹۵.....	رسانه های دیداری.....
۹۵.....	رسانه های شنیداری.....
۹۵.....	رسانه های نوشتاری.....
۹۶.....	استفاده گسترده پیروان بودا از رسانه ها.....
۹۸.....	تعامل فرهنگ بودیسم با آیین ها و ادیان جدید.....
۹۹.....	تعامل فرهنگ بودیسم با مسیحیت.....
۱۰۰.....	نکته شایان توجه.....
۱۰۱.....	نظر دکتر نینیان اسمارت، دین پژوه معروف در این خصوص.....
۱۰۲.....	تعامل فرهنگ بودیسم و یهودیت.....

- تعامل فرهنگ بودیسم با اسلام..... ۱۰۴
- نگاه اسلام و بودیسم به انسان..... ۱۰۴
- جاذبه‌های تبلیغی دین بودا..... ۱۰۷
- به چند جاذبه دین بودا اشاره می‌شود..... ۱۰۸
- جاذبه دیگر دین بودائی از زبان دکتر علی شریعتی..... ۱۰۹
- عوامل مؤثر در کارآمدی فعالیت‌های تبلیغاتی بودیسم..... ۱۱۱
- استفاده صحیح از ابزار و وسایل امروزی..... ۱۱۱
- تحول در عرضه محتوای آموزه‌های بودا..... ۱۱۱
- برنامه ریزی در کارهای تبلیغی..... ۱۱۶
- توجه به زمان و مکان..... ۱۱۶
- هدفمند بودن تبلیغات بودائیان..... ۱۱۷
- جهانی بودن تبلیغات بودیسم..... ۱۱۷
- استفاده به موقع از تجارب خود..... ۱۱۷
- داشتن کادر و مبلغین قوی بودائی..... ۱۱۸
- داشتن امکانات تبلیغی..... ۱۱۸
- ایثارگری برای درماندگان..... ۱۱۹
- نتیجه گیری..... ۱۱۹
- پیشنهاد: برای ترویج اسلام ناب محمدی (ص) در بین بودائیان..... ۱۲۰
- حاصل بحث بخش دوم..... ۱۲۲
- فهرست منابع..... ۱۲۴

پیشگفتار

حمد و ستایش خدای را که ما را در عصر امام خمینی (ره) آفرید و به اسلام و مکتب اهل بیت پیامبر خاتم (ص) هدایت فرمود و سلام و صلوات بی پایان خدا بر محمد و آل محمد (ص)، هادیان و راهنمایان راستین بشر به ویژه سلام و صلوات خدا بر مهدی زهرا (عج) آخرین سفیر و حجت خدا بر روی زمین که با آمدنش اسلام ناب محمدی (ص) را در جهان حاکم، و زمین را پر از عدل و داد خواهد کرد. (انشاء الله) الحمد لله با پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی ایران به رهبری امام خمینی (ره) بخشی از مقدمات ظهور آن حضرت فراهم شده است. و با حرکت منطقی مسئولین نظام مقدس جمهوری اسلامی و مبلغین جان بر کف در کشورهای مختلف، مذهب تشیع یکی از مترقی ترین و منطقی ترین مذاهب اسلامی معرفی شده است.

در تایلند یکی از روزنامه نگاران بنام آن کشور، اسلام را به سه مذهب تقسیم می کند:

۱- وهابیت ۲- اهل سنت ۳- شیعه

وهابیت را خشن، اهل سنت را متحجر و شیعه را مذهب مترقی معرفی می کند.

لذا در مراکز علمی و دینی آن کشور هیچ مانعی برای فعالیت شیعه و ایران اسلامی ایجاد نمی شود. در این مقدمه اشاره به سه نکته را لازم می دانم:

۱- انقلاب اسلامی ایران، اسلام ناب محمدی (ص) را که همان مکتب اهل بیت (علیهم السلام) باشد به جهانیان معرفی کرده است. در کره خاکی هیچ کشوری نیست که اسم اسلام، انقلاب و پیروان اهل بیت (علیهم السلام) را نشنیده باشد. در کشورهای مختلف افراد زیادی به تشیع گرایش پیدا کرده و می کنند. لذا جهت سیراب کردن تشنگان معارف اهل بیت (علیهم السلام) باید با ادیان مطرح جهان ارتباط داشت تا بتوان اسلام را به آنان معرفی نمود و همچنین از تجارب آنان در رساندن پیام الهی بهره جست. آنان با نداشتن معارف غنی الهی، گوش جهان را پر کرده اند ولی ما با داشتن معارف غنی الهی نتوانسته ایم حقایق خود را مانند آنها عرضه کنیم.

۲- عصر حاضر، عصر ارتباطات است، با وسایل و ابزاری همچون ماهواره، اینترنت، تلویزیون، تلفن و فاکس و... عرضه کردن متاع فرهنگی بسیار آسان شده است. اگر با امکانات امروزی آشنا نشویم و در جهت رساندن پیام خود استفاده نکنیم نمی توانیم در جهان رقابت، مطلبی را عرضه کنیم. از آنجایی که

عامه مردم از حقایق عالم و معارف الهی که با فطرت هر انسانی سازگار است بیگانه هستند. ما با داشتن معارف غنی الهی وظیفه داریم با استفاده از این امکانات مردم را با حقایق و معارف ناب مورد نیاز آنان آشنا سازیم.

۳- بعد از اسلام و مسیحیت دین بودا یکی از ادیان مطرح در جهان است. حتی در کتب درسی به صورت گسترده تبلیغ می‌شود، و پیروان زیادی هم دارد. و حرف‌های جذاب و فریبنده‌ای مانند دعوت به صلح جهانی و محبت و مهربانی به همدیگر و... مطرح می‌کند که برای همه جذاب است.

بنابراین جهت بهره‌برداری از تجارب ۲۵۰۰ ساله پیروان بودا، آشنایی با شیوه تبلیغ مذهب بودیسم برای ما مفید خواهد بود. از طرفی چون آیین بودا یک آیین اخلاقی و عرفانی است تعامل با فرهنگ بودیسم جهت معرفی مسائل اخلاقی و عرفان اسلامی به آنان لازم است.

۴- تعاریف واژه‌های موضوع تحقیق:

روش: در لغت شیوه، طریقه و قانون هر چیزی است.^۱ و در اصطلاح شیوه، پیش رفتن به یک هدف است.^۲ جایگاه: در لغت مقام، مرتبه، مکان و هر نقطه و محلی که کسی یا چیزی در آن قرار گیرد.^۳ و در اصطلاح درجه اهمیت آن موضوع را گویند.

تبلیغ: در لغت رساندن و رسانیدن و در اصطلاح عرف اسلامی، ارائه سیمای اسلام از طریق دلیل و برهان بر اساس افکار و شعور مخاطبین. و در اصطلاح عرف جهانی معرفی نظامها، مکتبهای اشخاص و اشیاء مورد نظر به کار می‌گیرند.

مذهب: در لغت راه، روش و طریقه است.^۴ و در اصطلاح برداشت از یک دین را گویند.

بودیسم: در لغت آئین بودائی، دین بودا، بودائی‌گری و بودا کیشی است.^۵

۱ - فرهنگ عمید، ماده شیوه.

۲ - ریمون کیوی، کتاب روش تحقیق علوم اجتماعی، ص ۱۰.

۳ - همان، عمید، ماده ج.

۴ - منجد الطلاب، ص ۱۷۴.

۵ - جعفری، محمد رضا، کتاب فرهنگ فشرده، چاپ فرهنگ نشر نو؛ ویراست دوم، ۱۳۸۶، ص ۱۵۱.

مقدمه

تبیین موضوع تحقیق

در این خصوص به سه نکته به شرح زیر اشاره می‌شود:

- ۱- دین بودا که ۲۵۰۰ سال سابقه دارد و روز به روز در حال گسترش در جهان است و یکی از سه دین اصلی مطرح در جهان می‌باشد فقط با تبلیغات روشمند مبلغان بودایی توانسته است خود را به این حد برساند و تجارب خوب و گران قیمتی را کسب نماید. و این در حالی است که دین بودا دین الهی نیست بلکه یک تجربه بشری است.
- ۲- دلیل این ادعا آن است که اینجانب پیرو سفرهای خود به کشورهای شرق آسیا از جمله تایلند و میانمار (برمه) و ارتباط کاری با کشورهای جنوب شرق آسیا و شبه قاره هند که محل تولد بودا و دین او می‌باشد، علاقمند شدم با راهبان و مبلغان بودایی گفتگوهای داشته باشم و همین امر باعث شد تا با جایگاه ویژه و راههای تبلیغ در نزد آنان آشنا شوم و به رمز پیشرفت آنها آگاه گردم. در نتیجه لازم دیدم جایگاه و روش تبلیغ در مذهب بودیسم را در قالب یک پایان‌نامه ارائه نمایم تا از شیوه‌های تبلیغی مبلغان بودایی در حوزه علمیه بهره‌برداری شود.
- ۳- امیدوارم با تألیف این پایان‌نامه زمینه مطالعه در دیگر عزیزان طلبه حوزه علمیه فراهم آید تا بشود از تجربیات چندین ساله مبلغان بودایی، در رساندن پیام الهی به گوش جهانیان استفاده نمود.

هدف تحقیق

- شناخت ویژگی‌های رهبران و مبلغان بودایی
- شناخت شیوه‌های کارآمد و متداول تبلیغ مبلغان بودایی و استفاده از آنها جهت تبلیغ دین اسلام بین بوداییان و دعوت آنان به اسلام

روش تحقیق

در این تحقیق از سه روش زیر استفاده می‌شود:

- ۱- روش کتابخانه‌ای.
- ۲- مصاحبه با افراد صاحب نظر و با تجربه که در این موضوع اطلاعات قابل توجهی دارند.
- ۳- مشاهده میدانی با سفر به منطقه و ملاقات با بزرگان بودایی و مشاهده مستقیم رفتارهای تبلیغی آنها.

سؤالات اصلی و فرعی تحقیق

سؤالات اصلی:

- رمز گسترش بودیسم چیست؟

جواب: از بررسی‌های کتابخانه‌ای و میدانی بدست می‌آید که رمز گسترش بودیسم در گرو شش عامل زیر بوده و هست.

- ۱- سعی و تلاش چهل یا چهل و پنج ساله خود بودا گوتاما موسس دین بودا.
 - ۲- فعالیتهای منظم انجمن سانگهه (راهبان و روهانیون).
 - ۳- جاذبه‌های ساختگی از سوی رهبران دین بودا. چون رهبران بودائی با زرنگی‌های خود جاذبه‌های اندک دین خود را بزرگ و هنرمندانه به افرادی که از محتوای عالی و سعادت‌مندانانه ادیان الهی خصوصاً اسلام ناب بی اطلاع هستند، نشان می‌دهند.
 - ۴- بازرگانان علاقمند به آئین بودا،
 - ۵- حمایت بعضی از حاکمان و پادشاهان در طول تاریخ عمر دین بودا.
 - ۶- روش و شیوه‌های تبلیغی بودائیان.
- شیوه‌های تبلیغی بودائیان تا چه حد در گسترش روزافزون دین بودا نقش داشته است؟
- جواب: با توجه به گستردگی و پیچیده گیهای تبلیغ در جهان به ویژه در جهان امروزی روش و شیوه‌های تبلیغی و به عبارت دیگر مدیریت تبلیغ در جهان حرف اول را می‌زند. بودائیان در استفاده از شیوه‌های نو و کاربردی از دیگران جلو هستند.

سؤالات فرعی:

- آیا همه شیوه‌های تبلیغی آنان مورد تأیید اسلام می‌باشد؟

جواب: به طور مسلم همه شیوه‌های تبلیغی آنان مورد تأیید اسلام نمی‌باشد زیرا در نظر آنان همه جنا هدف وسیله را توجیه می‌کند. زیرا دین بودا با هر دین و آئینی سازگاری دارد و تعامل می‌کند. چون به راحتی از اصول خود دست می‌کشد و لباسهای دیگر فرهنگها را به تن می‌کند.

- آیا می‌توان آنان را با همان روش‌ها به اسلام دعوت کرد؟

جواب: با توجه به اینکه خیلی از روشهای آنان جنبه آموزشی دارد و به دنبال جذب دیگران به آئین خود هستند علاقمند به تعامل با دیگر ادیان می‌باشند و از طرفی با عنایت به غنی بودن معارف الهی و بی‌خبر بودن آنان از این معارف به راحتی می‌توان با همان روشهای خودشان آنان را به اسلام دعوت و یا حداقل معارف الهی را به آنان عرضه نمود.

- نقاط قوت آنها چیست؟

جواب: ۱- برنامه ریزی خوب آنان در امر تبلیغ. ۲- نگاه جهانی در امر تبلیغ. ۳- عدم ایجاد مانع از سوی حاکمان و دولتها در تبلیغ بودائیان.

- نقاط ضعف آنها چیست؟

جواب: ۱- الهی و توحیدی نبودن دین بودا. ۲- عدم اعتقاد به معاد. ۳- تناقضات موجود در دین بودا.

پیشینه تحقیق

به منظور اطلاع از تاریخچه موضوع تحقیق (روش و جایگاه تبلیغ در مذهب بودیسم) در چند کتابخانه از جمله کتابخانه دانشگاه تهران و کتابخانه مرکز مطالعات ادیان در قم و اینترنت جستجو انجام گرفت در این جستجو از کلیدواژه‌های (بودا، تبلیغ، گسترش بودیسم، بودیسم و تبلیغ، مبلغین بودیسم، پیروان بودا، رهبران بودایی) استفاده شد اما در خصوص موضوع این رساله، منبع مدونی اعم از کتاب، جزوه و پایان نامه و... بدست نیامد لکن: درباره مذهب بودا منابع متعدد به زبان‌های فارسی و انگلیسی و تایی و... یافت گردید که در بخش منابع و کتابنامه به بعضی از آنها اشاره خواهد شد.

بودیسم در یک نگاه، از آغاز تا امروز

نام و القاب بودا: او را در کودکی سیدارتا می‌خواندند و هنگامی که به راه پارسایی افتاد او را «گوتاما»^۱ نام نهادند و چون به کمال رسید «بودا» نام گرفت. گاهی او را ساکیامونی^۲ می‌خوانند که به معنی حکیم آل ساکیا است بعضی از دانشمندان، ساکیامونی را به معنی حکیم سیستانی دانسته‌اند و بودا را از مردم ایران شمرده‌اند.^۳

گاهشمار بودا و آیین او

تاریخ تولد: ۵۶۰ سال قبل از میلاد مسیح (ﷺ) بر اساس روایات تاریخی.

محل تولد: شمال هند در مرز هند و نپال

۱ - Gutama

۲ - Sakiamuni

۳ - عزت‌پناه مهرداد - آشنایی با ادیان هند - چاپ اول - ۱۳۸۱ - انتشارات محور، بخش پنجم، ص ۷۳

تاریخ ترک خانه: ۵۳۱ سال قبل از میلاد، بودا زندگی شاهزادگی را ترک گفته، طریق زهد را در پیش گرفت.

تاریخ روشن شدگی: ۵۲۵ سال قبل از میلاد بودا به نور حقیقت* روشن شد و تبلیغ آیین خود را آغاز کرد.

تاریخ وفات: ۴۸۰ سال قبل از میلاد، بودا در سن ۸۰ سالگی بر اساس روایات تاریخی درگذشت. پدر بودا: به نام سود هودانای^۱ سلطان همچون ماهاراجه‌های هندی بر سرزمینی که نپال خوانده می‌شود حکمرانی می‌کرد.

مادر بودا: به نام مایا^۲ که چند روز پس از تولد فرزندش وفات یافت. همسر بودا: که دخترعمویش بود یشودا^۳ نام داشت و تنها فرزندش که پسر بود راهولا^۴ نام داشت. ۳۸۶ سال قبل از میلاد: دومین شورای بوداییان در وایسالی^۵؛ فرقه‌بندی دین بودا برای نخستین بار. ۲۴۴ سال قبل از میلاد: سومین شورای بوداییان به دعوت آشوکا^۶ و تکمیل مجموعه کتب مقدس فرقه بودایی تراوادا.

حدود ۲۴۰ سال قبل از میلاد: نفوذ آیین بودا در سریلانکا. حدود ۱۰۰ سال قبل از میلاد: شکوفایی فرقه بودایی مهاییانا^۷. حدود ۵۰ سال قبل از میلاد: نگارش متون مقدس بوداییان که نخستین بار در سریلانکا انجام پذیرفت.

حدود ۵۰ میلادی: انتقال آیین بودا به شمال چین به وسیله بازرگانان آسیای مرکزی و ترجمه متون بودایی به چینی.

حدود ۱۰۰ میلادی: چهارمین و آخرین شورای عمومی بوداییان به دعوت کانیشکا^۸.

حدود ۲۰۰ میلادی: انتقال آیین بودا به آسیای جنوب شرقی به وسیله بازرگانان.

حدود ۳۰۰ میلادی: شکوفایی آیین بودا در چین؛ نفوذ آیین بودا در کره.

* - در اعتقاد بوداییان

۱ - Suddhodana

۲ - Maya

۳ - Yashuda

۴ - Rahula

۵ - Vysali

۶ - Ashuka

۷ - Mahayana

۸ - Kanishka

- ۴۰۲ میلادی: زائر چینی به نام فا- هسیان در جستجوی متون بودایی به هندوستان سفر می‌کند و دوره دوم ترجمه متون بودایی به زبان چینی را آغاز می‌کند.
- ۵۳۸ میلادی: انتقال آیین بودا از کره به ژاپن.
- ۶۳۰ میلادی: سفر زائر چینی به نام هسوان تسانگ^۱ به هندوستان.
- حدود ۷۵۰ میلادی: تأسیس معبد بُرُودور^۲ در اندونزی.
- حدود ۸۰۰ میلادی: اقتدار یافتن فرقه‌های بودایی چه آن^۳ و سرزمین پاک در چین.
- حدود ۱۰۵۰ میلادی: رسمیت فرقه تراوادا^۴ در برمه؛ شکوفایی فرقه‌های بودایی در سراسر جنوب شرقی آسیا.
- ۱۰۷۳ میلادی: تأسیس صومعه ساکیاپا^۵ در تبت؛ آغاز حرکات مصلحانه در فرقه بودایی و واجاریا^۶.
- حدود ۱۱۷۵ میلادی: تثبیت فرقه ذن‌رینزای در ژاپن.
- حدود ۱۲۰۰ میلادی: پس از یک دوره طولانی افول آیین بودا در هندوستان، مسلمانان ضربه مهلکی بر پیکره آن وارد می‌کنند.
- حدود ۱۲۰۰ میلادی: تثبیت فرقه سرزمین پاک (جودو) در ژاپن.
- حدود ۱۲۴۰ میلادی: تثبیت فرقه ذن‌سوتو^۷ در ژاپن.
- حدود ۱۲۵۰ میلادی: تثبیت فرقه سرزمین حقیقی پاک (شین جودو) در ژاپن.
- حدود ۱۳۰۰ میلادی: رسمیت فرقه تراوادا در تایلند و متعاقب آن در کامبوج.
- حدود ۱۳۶۰ میلادی: برقراری فرقه تراوادا در لائوس.
- حدود ۱۳۵۰ میلادی: تأسیس فرقه واجاریای گلوگپا^۸ به دست تسانگ کاپا.
- حدود ۱۳۵۰ میلادی: غلبه تدریجی فرقه گلوگپا بر فرقه واجاریا، به رهبری دالایی لاما^۹.
- حدود ۱۸۷۰ میلادی: انتقال آیین بودا به هاوایی^{۱۰} و غرب ایالات متحده آمریکا به دست مهاجران

Heswan Tesing - ۱

Borobudur - ۲

Chean - ۳

Truvada - ۴

Sakyapa - ۵

Vajaria - ۶

Suto - ۷

Gelugpa - ۸

Dalai Lama - ۹

Havaee - ۱۰

چینی و ژاپنی.

۱۸۸۰ میلادی: تبلیغات هنری استیل‌الکات^۱ برای احیای آیین بودا در سریلانکا.

۱۸۸۱ میلادی: تأسیس مجمع ترجمه پالی به قصد ترجمه کتب تراوادایی به انگلیسی.

۱۸۹۳ میلادی: معرفی آیین بودا به مردم آمریکا در مجمع جهانی ادیان در شیکاگو.

۱۹۳۱ میلادی: تأسیس مجمع بوداییان آمریکا در نیویورک برای مطالعه مکتب ذن.

۱۹۳۱ میلادی: تأسیس یک مجمع بودایی کاملاً ملی‌گرا در ژاپن با نام نیچیرن شوشوسوکا گاکایی^۲ که

که هنوز هم فعالیت می‌کند.

۱۹۴۴ میلادی: تأسیس عبادتگاه‌های بودایی در آمریکا به قصد متحد ساختن اجتماعات متعدد پیرو

سرزمین پاک در آمریکای شمالی.

۱۹۴۹ میلادی: استحکام کمونیسم در چین؛ آغاز سرکوبی بوداییان.

۱۹۵۰ میلادی: جشن بزرگداشت دوهزار و پانصدمین سالگرد تشکیل آیین بودا در اجتماعی بزرگ

در برمه.

حدود ۱۹۵۰ میلادی: آغاز فعالیت نخستین اجتماعات بودایی ذن در آمریکا.

۱۹۵۶ میلادی: احیای مجدد آیین بودا در هندوستان به دست ب. ر. آمبدکار.

حدود ۱۹۵۶ میلادی: کشمکش‌های جنوب شرق آسیا، عموم مردم آمریکا را متوجه آیین بودا

می‌سازد؛ نخستین آموزگاران تراوادایی وارد ایالات متحده آمریکا می‌شوند.

۱۹۶۷ میلادی: انقلاب فرهنگی در چین؛ از دست رفتن گنجینه‌های عظیمی از آیین بودا در چین.

۱۹۶۸ میلادی: شروع فعالیت نخستین آموزگاران فرقه واجاریا در آمریکا.

۱۹۷۵ میلادی: قدرت یافتن خم‌های سرخ در کامبوج و کشته شدن بسیاری از راهبان بودایی در این

کشور.

حدود ۱۹۸۰ میلادی: گسترش جنگ‌های داخلی در سریلانکا به علت تمایلات ملی‌گرایانه بعضی

راهبان بودایی^۳

در این عصر: گسترش آیین بودا در کل جهان و مطرح شدن آن به عنوان یک دین جهانی.

Henry Steel Elkat - ۱

Nichiren Shoshu Soka Gakui - ۲

۳ - فعالی، محمدتقی، آفتاب و سایه‌ها، ص ۴۸-۵۱، ج اول، ۱۳۸۶، انتشارات نجم الهدی قم.